

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Andra Kammaren. N:o 50.

Fredagen den 8 maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Vid föredragning till en början af bevillningsutskottets betänkande n:o 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag om införande af progressiv arfskatt, i hvilket betänkande utskottet hemställt, att ifrågakvarande, inom Andra Kammaren af Herr *R. Gustafsson* afgifna motion, n:o 26, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, begärdes ordet af

Herr Gustafsson, som anförde: Herr talman! De tomma bänkar jag ser framför mig torde vara en bild af de sympatier för denna viktiga fråga som Andra Kammaren hyser, och under sådana förhållanden tror jag det vara så godt att lemna frågan åt sitt öde.

Flertalet af mina kamrater på stockholmsbänken äro valda på samma program som jag och en hufvudpunkt i detta var den progressiva arfskatten. Men 5 af 24 äro här. Det synes häraf huru mycket de bry sig om sina kommittenters åsigter.

Det är icke värdt att hålla något längre liktal. Jag gör därför icke något yrkande, jag endast anhåller att motionen må i tysthet och ärligen begrafvas.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 2.

I ordningen förekom härnäst Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6 (i samlingen n:o 20) i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande möjlighet för mindre bemedlade att bilda egna jordbruk. Med hufvudsakligt tillstyrkande af berörda inom Andra Kammaren af Herr

E. Åkerlund afgifna motion, n:o 53, hemställde utskottet i detta utlåtande:

att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke genom statsmagternas försorg tillfälle kunde beredas för obemedlade och mindre bemedlade att på lämpliga villkor bilda egna jordbruk, hufvudsakligen å inom landet ännu befintliga stora odlingsbara utmarker.

Efter uppläsande häraf yttrade:

Herr Lundström: Herr talman! Öfvertygad som jag är, att kammaren till fullo uppskattar vigten och betydelsen af föreliggande fråga, är det ej för att söka inverka på kammarens beslut *dervidlag*, som jag begärde ordet — utan jag vill med afseende å sjelfva sakens kommande behandling yttra några ord.

Då enligt min mening regeringen vid lösandet af frågan om skogstorphus anläggande sett denna från en *alltför ensidig* synpunkt, och då det är fara värdt, att samma synpunkter kunna komma att göra sig gällande äfven vid behandlingen af nu föreliggande fråga, finner jag mig manad, att betona följande.

Saken bör *icke* ses uteslutande ur *skogshushållningens* synpunkt, så att blott de direkta fördelar denna hushållning kan draga deraf beaktas, *utan* — äfven såsom odlingsfråga.

Motionen går väl egentligen ut på att bereda befolkningen ökad tillfälle att skapa egna hem och finna arbete och utkomst samt att genom dessa tillfällen öka den bofasta befolkningen, kultivera landet och derigenom skaffa staten och kommunerna indirekta fördelar.

Om ändamålet härmed skall vinnas, erfordras att lägenheterna upplåtas antingen med *eganderätt* eller *besittningsrätt under sådana villkor*, att densamma är *fullt tryggad*.

I det statsrådsprotokoll som beledsagade den kongl. propositionen om anläggande af skogstorp, hvilken Riksdagen redan behandlat, finnas införda yttranden från länsstyrelsen och jägmästare i Vesterbottens län. I dessa yttranden uppgifvas att odlingslägenheter skulle saknas å kronoparkerna inom länet. Då detta påstående, om det lemnas *obestriddt*, kan komma att inverka på den nu föreliggande frågan, i hvad den rör Vesterbottens län, ber jag att få inlägga en gensaga deremot. Jag är visserligen här nu ej i stånd att andraga direkta statistiska bevis; men då Vesterbottens läns landsting såväl år 1884 som 1890 genom skrifvelse i underdånighet anhållit hos Kongl. Maj:t om framläggande för Riksdagen af förslag till upplåtelse af odlingsbara lägenheter å kronoparker inom länet, torde denna omständighet tillräckligt visa att tillgång å sådana lägenheter icke saknas. Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottsbetänkandet.

Herr Andersson i Högkil: Herr talman! Motionen är om icke till fullo, så åtminstone delvis besvarad genom statsutskottets afgifna

betänkanden n:is 60 och 61. För min del har jag stora betänkligheter mot att gå in med skrivelse till Kongl. Maj:t i ett ämne, som är så litet förberedt som föreliggande.

Jag har nog icke någon utsigt att vinna bifall till annat slut än det, hvartill utskottet kommit, då Riksdagen förut visat sig gynsamt stämd därför, men jag har velat uttala mina betänkligheter mot förslaget. Jag tror att för den händelse Kongl. Maj:t kommer till Riksdagen med förslag i denna riktning, så skall Riksdagen nödgas svara nej på den kongl. propositionen,

Jag har emellertid intet yrkande att göra.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan; och skulle detta beslut, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

§ 3.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 43, i anledning af väckt motion med förslag om tillägg till 53 § af stadgan om skifverket i riket den 9 november 1866.

§ 4.

Härefter företogs till behandling särskilda utskottets n:o 2 utlåtande n:o 2 (i samlingen n:o 3), i anledning af kamrarnes återremiss af utskottets utlåtande n:o 1 om ej mindre Kongl. Maj:ts propositioner med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete och angående anvisande af medel till en riksförsäkringsanstalt, än äfven herr A. Hedins motion med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet.

Ang. förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

I nu föreliggande utlåtande hemställde utskottet, att Riksdagen, med uttalande af den åsigten:

att, i den mån de med näringsdrift förbundna synnerliga vådor påkalla åtgärder till beredande af skadestånd vid olycksfall åt de i näringsdriften anstälde arbetare, staten bör genom lag närmare bestämma arbetsgifvares och arbetares skyldigheter och rättigheter i detta hänseende;

att sådan lagstiftning bör hvila å de grunder, som äro uttryckta i lagen af den 12 mars 1886 angående ansvar för skada i följd af jernvägsdrift;

men *att*, i den mån de i nämnda lag uttryckta grundsatser skola tillämpas för ett större antal näringar, hvilkas idkare icke intaga en sådan undantagsställning, som tillkommer idkare af jernvägsdrift, synnerlig hänsyn måste tagas så väl till arbetsgifvarnes förmåga att fullgöra nya förpligtelser som till arbetarnes skyldighet att i sin mån bi-

Ang. förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

draga till afvärijande af olycksfalleus följder; hvarjemte lagens bestämmelser böra så affattas, att de gifva minsta möjliga anledning till rätts-tvister;

att derför arbetsgifvarnes lagstadgade skadeståndsskyldighet bör inskränkas till sådana följder af olycksfall i arbetet, hvilka äro af mera varaktig art, och sålunda icke heller bör inträda förr än efter en tidrymd af nittio dagar från det olycksfallet inträffat;

att det arbetsgifvaren åliggande skadestånd må utsättas i vissa, för olika kategorier af olycksfall afpassade, för manliga och qvinliga arbetare olika, i lagen bestämda belopp, att med penningar utgöras, der icke den skadeståndsberättigade hellre med naturaförmåner åtnöjes;

att, derest skadeståndet i lagen bestämmes såsom årligt understöd för längre tid än ett år, sådant understöd må kunna uppsägas till aflösning genom erläggande på en gång af visst kapital, hvars högsta belopp äfven i lagen fastställles; skolande, der sådan kapitalbetalning ifrågakommer, kapitalet af arbetsgifvaren inbetalas till lifrånteanstalt, som gifver tillräcklig säkerhet för utbetalande under skadeståndstiden af en mot kapitalet svarande årsränta;

att staten må söka träffa aftal med enskilda lifrånteanstalter om sådan medelförvaltning och räntebetalning under vederbörlig kontroll, eller, der så ej kan ske, låta, helst genom den redan inrättade postsparbanken, mottaga insättningar för beredande af dylika årsräntor;

samt att det äfven torde böra tagas i öfvervägande, huru vida och i hvilken mån staten bör uppmuntra och stödja en eller flera föreningar eller kassor, bildade för försäkring mot riskerna af den genom ofvan antydda lagstiftning ålagda ansvarsskyldighet,

mätte afslå

a) Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet,

b) Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till en riksförsäkringsanstalt, och

c) herr Hedins motion med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet.

Vid utlåtandet fans fogad följande reservation af herrar *Hedersstierna*, *W. Tham*, greve *Hamilton* och *Fjällbäck*:

»Utskottet hade enligt vårt förmenande bort redan vid första behandlingen af till detsamma remitterade Kongl. Maj:ts proposition och herr Hedins motion med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete fullständigt genomgå och pröfva dessa förslag, på det icke Riksdagen skulle nödgas besluta öfver lagförslag, hvilka faktiskt icke blifvit af utskottet granskade. Utskottet kunde möjligen för uraktlätheten af denna granskning *då* förebära den inom utskottet gängse föreställningen, att försäkringspligten icke egde några sympatier inom Riksdagen och att det på grund deraf varit förspild möda att egna någon grundligare utredning åt ämnet; men sedan nu båda kamrarna

till utskottet återremitterat ärendet och af såväl öfverläggningen inom kamrarna som af sjelfva återremissen framgår, att denna skett i afsigt att förslagen skulle i alla detaljer tagas i allvarligt öfvervägande, på det att Riksdagen måtte erhålla ledning för sitt omdöme angående försäkringspligtens lämplighet eller olämplighet såsom grundval för den ifrågavarande lagstiftningen, så har det varit utskottets oafvisliga pligt att företaga en dylik utredning, och vi måste därför på det bestämdaste reservera oss mot utskottets beslut att, sedan § 1 i Kongl. Maj:ts förslag blifvit föredragen och af flertalet ånyo afstyrkt, icke företaga till pröfning öfriga paragrafer i förslaget och ej heller herr Hedins motion, utan i dessa delar ånyo öfverlemna ärendet till Riksdagen i samma outredda skick som förut.

Ang. förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Då ärendet sålunda icke blifvit fullständigt beredt och det icke lär kunna ifrågasättas, att Riksdagen utan sådan beredning skulle till afgörande företaga förslagen till lag om försäkring för olycksfall i arbete, och det icke kan vara lämpligt att, förr än ett sådant afgörande egt rum och dervid den grundval, hvarpå de till Riksdagen nu hänskjutna förslagen hvilat eller försäkringspligt blifvit af Riksdagen förkastad, föreslå annan grundval för den ifrågavarande lagstiftningen, få vi äfven reservera oss mot utskottets förslag härom och under uttryckande af den förhoppning, att Kongl. Maj:t må vid nästkommande Riksdag åter upptaga frågan, hemställa,

att Riksdagen må förklara sig för närvarande icke kunna bifalla

a) Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkring för olycksfall,

b) Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till en riksförsäkringsanstalt, och

c) herr Hedins motion med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete».

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Hederstierna: Herr talman! Det nu föredragna ärendet är redan afgjort genom Första Kammarens beslut. Man skulle till och med kunna säga att det i viss mån afgjordes genom det sätt, hvarpå utskottet behandlade detsamma. Men det är emellertid nu af vigt att denna kammare, genom det beslut, som kammaren nu går att fatta, ådagalägger sitt intresse för denna viktiga fråga och sin önskan om dess snara lösning äfvensom att kammaren icke vill understödja eller tillstyrka någon ny grundval för den önskade lagstiftningen, förrän Riksdagen blir i tillfälle att pröfva och dervid möjligen förkasta de grunder, hvarpå såväl Kongl. Maj:ts som herr Hedins lagförslag hvilat. Båda dessa ändamål kunna vinnas, om kammaren med afslag å utskottets hemställan förklarar sig icke kunna för närvarande bifalla hvarken den kongl. propositionen eller herr Hedins

Ang. förslag
till lag om försäkring för
olycksfall i ar-
bete m. m.

(Forts.)

motion. Och får jag hos herr talmannen anhålla om proposition å detta mitt yrkande.

Herr Jacobsen: Då jag nu första gången går att yttra mig i denna kammare, sker det icke i en fråga, som är för mig främmande, ty jag har under mer än ett tredjedels sekel fått verka såsom arbetsgifvare och för mig har det derunder varit en hufvudfråga att betrygga arbetarnes ställning. Det är också därför som jag, med den ringa förmåga jag eger, sökt att sätta mig in i de förslag, som nu föreligga till behandling. Men jag beklagar att jag icke kan finna Kongl. Maj:ts förslag om olycksfallsförsäkring för arbetare inom vissa så kallade farliga näringar böra af Riksdagen antagas. Min uppfattning är nemligen att lagstiftningen icke bör ingå i det enskilda näringslivet, när icke särdeles svåra misshälligheter dertill föranleda, utan att lagen bör bringa näpst till alla dem, som försumma sina skyldigheter. Enligt det kongl. förslaget skulle arbetsgifvarne på förhand inbetala vissa årliga premier, tillräckliga för att efter matematiska grunder, för hvilkas beräkning icke finnes något egentligt underlag, skaffa ett årligt underhåll för de arbetare, som för en längre tid beröfvats sin arbetsförmåga. Hvad man betalade skulle icke tillgodokomma egna arbetare utan äfven andra arbetare inom samma yrke, öfver hvilka man sålunda saknade all kontroll. Det skulle således blifva en solidaritet arbetsgifvare emellan. Dessa bidrag skulle ingå till en riksförsäkringsanstalt, hvars ändamål samtidigt skulle blifva att utgöra en lifrätteanstalt. Denna komme derigenom att blifva ganska dyrbar.

Till staten skulle således den skadade arbetaren vända sig. Staten skulle uppträda såsom en mellankommande part, såsom en förmyndare eller kanske förr såsom en skiljemur mellan arbetare och arbetsgifvare. Det blef under diskussionen angående detta lagförslag förra gången yttradt, att den patriarkaliska tiden vore förbi. Jag tror icke att så är, åtminstone icke hvad landsbygden beträffar. Jag vet att vid våra bruk, sågverk och inrättningar finnas arbetsgifvare som icke endast äro arbetsgifvare utan äfven rådgifvare åt sina arbetare. Arbetarne vända sig till dessa i sina små bekymmer och erhålla råd, hvilka de äfven följa, och de trygga sig till sådana arbetsgifvare. Jag befarar att genom en dylik lag som denna detta patriarkaliska förhållande skulle rubbas. Man skulle blifva fri från det moraliska ansvar, hvori hvardera parten å sin sida känt sig stå till den andre. Arbetsgifvaren skulle sedan premien blifvit inbetald hafva fullgjort all skyldighet och arbetarne hade derefter att hålla sig till staten. Allt hvad som har blifvit gjordt och hvad som göres på frivillighetens väg skulle försvinna. Pensions- och enkeklassor, som vid åtskilliga verk finnas, skulle upphöra, likaså den frivilliga försäkringen i enskilda bolag, der arbetarne försäkrats äfven för skada utom arbetet. Jag hemställer huruvida det vore en lycklig lag, som toge

bort det goda man nu sökt på frivillighetens väg bereda arbetarne. Det har, såsom äfven vid debatten om detta förslag förra gången anfördes, gjorts mycket härutinnan genom frivilliga försäkringar. Jag har en uppgift i detta hänseende från Sundsvalls sågverksdistrikt. Der finnas 30 sågverk. Vid 25 af dessa äro arbetarne hufvudsakligen med bidrag från arbetsgifvarne försäkrade för ett belopp uppgående till mellan tre och fyra millioner kronor. Jag undrar om det kan vara skäl att låta detta försvinna för att få en på lagenlig väg framtvingad försäkring. Jag tror icke det och därför är det, som jag yrkar bifall till utskottets hemställan med den af utskottet i ingressen omfattade ansvarsskyldighet.

Ang. förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Herr Ekströmer: Herr talman! Jag tillåter mig uttala önskvärdheten af att lagen kommer att omfatta såväl dem som skadats genom olycksfall, som dem, hvilka genom en längre tids sjukdom hindrats i sin näring. Jag anser nemligen att lagen bör omfatta båda dessa kategorier, då säkerligen de, som blifva lidande af sjukdom, äro lika berättigade till och hafva lika stort behof af understöd, i många fall åtminstone, som de, hvilka blifva skadade genom olycksfall, och derjemte vill jag fortfarande yrka på att ett dylikt understöd må tillgodokomma alla arbetare och icke endast vissa klasser af dem, hvilket skulle väcka ett berättigadt missnöje hos dem, hvilka icke finge komma i åtnjutande deraf.

Angående kostnaderna för dessa ersättningar böra de fördelas på såväl staten och kommunerna som arbetsgifvarne, då det enligt min åsigt skulle blifva för betungande för arbetsgifvarne och industrien att ensam draga dessa utgifter. Då emellertid hvarken utskottets eller reservanternas förslag är af beskaffenhet att kunna i sig inrymma de vilkor, som jag skulle önska få in i en sådan lag, och då jag också anser fruktlöst att göra något särskildt yrkande, skall jag icke framställa något sådant yrkande.

Herr grefve Hamilton: Herr talman! Jag undrar om det verkligen kan vara skäl att, såsom två talare gjort, nu här åter börja diskutera om hvilket som är fördelaktigast, ansvarspligt eller försäkringspligt. Jag ber att få erinra kammaren om hvad detta utskottsbetänkande egentligen innehåller. Om herrarne jemföra det med det betänkande, som utskottet förra gången afgaf, skola herrarne finna, att utskottets nu gjorda hemställan i sjelfva verket redan varit framlagd för Riksdagen. Den innefattades i en bland de reservationer, som voro fogade vid utskottets första betänkande. Sedan Riksdagens båda kamrar återremitterat frågan till utskottet, har utskottet icke gjort annat, än att utskottets majoritet förenat sig om denna reservation, hvilken första gången icke vann något understöd åtminstone inom denna kammare, och till densamma fogat några tillägg, deribland två af vigt, nemligen dels att det bör tillerkännas qvinnor lägre er-

Ang. förslag
till lag om för-
säkring för
olycksfall i ar-
bete m. m.

(Forts.)

sättning än män, och dels att det bör tagas i öfvervägande, om icke staten bör lemna understöd åt enskilda försäkringsbolag. Men dessa båda förslag hafva, så vidt jag vet, icke ens omnämnts i diskussionen i kammaren, och jag kan således icke tro, att kammaren vill hafva återremissen på det sättet besvarad. Jag föreställer mig, att då kammaren alldeles tydligt återremitterat frågan i syfte att Kongl. Maj:ts förslag skulle blifva omsorgsfullare pröfvadt, kammaren icke kan vara villig att, ehuru en sådan pröfning ej skett, likväl bestämdt uttala sig för en lagstiftning i den rigtning, som utskottet nu förordat. Och om kammaren mot förmodan skulle vilja uttala sig för ansvarspligt, så vore det i alla händelser utan tvifvel förhastadt, att så här på rak arm godkänna hela utskottets hemställan, med fastslående af så många punkter, hvilka sedan kanske kunde bära mycket längre hän, än kammaren tänkt sig. Jag tror därför, att det vore en klokare och riktigare väg, hvilken äfven gillats af många, som under den förra diskussionen voro för ansvarspligten, att låta saken anstå för närvarande och icke lemna något svar, som binder regeringens händer, utan lemna regeringen öppet att åter upptaga frågan vid en annan riksdag på det sätt, som regeringen kan finna lämpligast.

Jag skall därför be att få ansluta mig till det yrkande, som framstälts af den förste ärade talaren.

Häruti instämde herrar *Hedin, Olsson* från Stockholm, *Berg* från Stockholm, *Östberg, Aulin, Rosengren, Eklund* från Norrköping, *Zoterman, Gethe, Svensson* från Karlskrona, *Liljeholm, Hahn, Vahlén* och *Persson* från Arboga.

Herr Herslow: Herr talman! Äfven med den varmaste känsla för den humanitetspligt, som erkännes och fastslås såväl i Kongl. Maj:ts proposition som i utskottets båda uttalanden, bör man icke förvåna sig, om en lagstiftande församling ställer sig tveksam inför det mycket allvarliga steg, som den i den kongl. propositionen uppmanas att taga. Det utgår ur en uppfattning af staten, som i sina konsekvenser låter densamma ställa sig eller vill hafva densamma stäld såsom en vårdande och ledande försyn för medborgarne äfven i deras enskilda lif och vill ha den att garantera de enskildas förluster och skador samt i sista hand — eller till och med i första — sjelf utbetala skadeersättningen. Denna uppfattning ligger så långt från den uppfattning af rättsstaten, som hittills varit den normerande, att man nog må se sig om två gånger, innan man lemnar den statsuppfattning man haft för denna, hvarpå man nu vill inleda oss.

Ja, jag påstår, att man här på sätt och vis går ännu längre och ställer staten till och med i en mera kräfvande, en mera kinkig ställning än försynen. Ty försynen delar åtminstone ut regn och solsken efter eget bepröfvande och utan att för detsamma kunna ställas till åtal. I det ögonblick, då hvem som helst skulle kunna väcka rätts-

ligt åtal mot den, om han ej fick det regn eller det solsken han ville, tror jag, att äfven för en försyn uppgiften blefve för kinkig. Säkert är, att, för att vara en mensklig institution, staten redan är en så vidtomfattande anstalt, att den kräfver hardt nära öfvermenskliga krafter för att styras, regleras, ledas. Ju mera vi utsträcka dess verksamhetsfält, dess mindre utsigter hafva vi att få se den verka i full öfverensstämmelse med rättens och kloketens grundsatser. Och vi få dessutom icke glömma, att i samma mån som vi vidga området för statens skyldighet och befogenhet, i samma mån inskränka vi medborgarens frihetssfer. För mig är denna sista synpunkt i särskild mån afgörande.

Det förefaller mig som man skulle kunna nå det mål, som med denna lagstiftning åsyftas, på en i sina konsekvenser mindre bindande och farlig väg, än den, som utskottet förra gången beträddt. Jag tror, att genom att göra gällande ansvarspligten utan att låta ansvaret i första hand, om jag så får säga, träffa staten, utan att medgifva individen rätt att göra sina anspråk direkt gällande på staten och ställa staten mellan arbetstagare och arbetsgifvare såsom den, som i första hand skall bära angreppet och kritiken, man skulle kunna mindre afvika från de rättsgrundsatser, som hittills varit ledande i vår lagstiftning och undvika också att positivt beträda en väg, för hvilken jag åtminstone hyser mycket stora farhågor, undvika äfven en ny riksanstalt, som torde, allt efter som vi hinna belasta den med nya uppgifter, blifva mera vidtomfattande än något annat embetsverk i landet.

Ur denna synpunkt har jag, ju längre jag tänkt öfver frågan, funnit mig mera dragen att åtminstone i första försöket hellre bygga denna lag på ansvarspligt, än på riks försäkringspligt. Jag vill likvisst icke neka, att jag dermed alldeles icke är benägen att rent antaga utskottets förslag. Det fastläser nemligen ganska långt i detalj gående bestämmelser, som jag för närvarande alldeles icke är benägen att acceptera. Hvad jag skulle önska vore, att man lemnade regeringen uppdrag att snarast möjligt framlägga ett lagförslag till lösning af denna fråga, men nu byggt på en för den hittillsvarande rättsuppfattningen mindre främmande grund.

Jag skall således tillåta mig att hos herr talmannen hemställa om proposition på ett så lydande yrkande:

att Riksdagen med uttalande af den förhoppning att Kongl. Maj:t må till en kommande riksdag ånyo framlägga förslag i frågan, grundadt på principen om arbetsgifvares ansvarspligt för skada af olycksfall under arbetet och i hufvudsak hvilande på samma rättsuppfattning, som redan funnit sitt uttryck i lagen af den 12 mars 1886 angående ansvar för skada i följd af jernvägsdrift, må förklara sig nu icke kunna bifalla

etc. lika med utskottets hemställan i punkterna a), b) och c).

Med herr Herslow förenade sig herrar *Arhusiander*, *Falk* och *Wijkander*.

Ang. förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. förslag
till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Herr Göransson yttrade: Fastän jag icke kan vara med om att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag angående obligatorisk olycksfallsförsäkring och i sammanhang dermed inrättande af en riksförsäkringsanstalt, anser jag dock, att något i lagstiftningsväg bör göras för att bereda arbetare skadestånd vid olycksfall i arbetet. Jag vill visst icke förneka, att mången arbetsgifvare redan frivilligt gjort ganska mycket för sina arbetare i den vägen, men jag tror dock, att det stora flertalet ännu har underlåtit att vidtaga några åtgärder i samma syfte, och det är för dessa sistnämnda, som jag isynnerhet anser en lagstiftning vara af behovet påkallad. Jag tror dock att det vore lämpligare att dessa lagbestämmelser byggdes på ansvarspligtens än på försäkringspligtens grund. Jag kan i likhet med en föregående talare icke finna det vara fullt lämpligt och icke heller fullt rättvist, att en arbetsgifvare ovilkorligen skall vara skyldig att betala ut vissa bestämda årliga afgifter för sina arbetare, oafsedt om något olycksfall träffar hans arbetare kanske på 10 eller 20 år. Jag tror därför, att det vore klokare om denna sak kunde realiseras af arbetsgifvarne sjelfva genom enskilda föreningar, bolag eller lifrätteanstalter, något uppmuntrade och understödda samt kontrollerade af staten.

Jag kan icke heller tro, att kostnaderna för denna föreslagna riksförsäkringsanstalt komme att stanna vid det belopp, hvartill nu Kongl. Maj:t beräknat dem, eller 41,000 kronor. Jag tror för visso, att de komma att mångdubblas flere gånger om, derest man slår in på den vägen. Och jag för min del kan icke vara med om detta. Ty om vi inrätta ett nytt statens embetsverk för att realisera eller lösa denna svårlösta fråga, och det skulle visa sig, att detta sätt icke skulle vara lämpligt, så kan det blifva ganska svårt för att icke säga omöjligt att sedan gå ifrån den vägen.

Skulle deremot en försäkring, byggd på ansvarspligten d. s. v. mera på enskild väg, visa sig icke kunna lyckas eller uppfylla de fordringar, som man kan ställa på den, då kan det ju vara tid att sedan försöka sig på en riksförsäkringsanstalt.

Jag anser äfven, att frågan ännu är så ny och så opröfvad, att jag tror, att det icke är rådligt att med ens taga ett sådant steg. Jag vet ännu intet land, der det finnes en sådan riksförsäkringsanstalt inrättad som den här ifrågavarande. Emellertid tror jag, att någonting bör göras, och jag anser äfven, att det vore godt, om kammaren kunde eller ville uttala sig, i hvilken riktning den anser en lagstiftning i frågan böra gå, på det att regeringen måtte få någon ledning och veta, hvilket förslag den vid en kommande riksdag skulle hafva någon utsigt att få igenom. Första Kammaren har nu icke gjort något uttalande i den vägen, utan endast bifallit ett yrkande om rent afslag. Derfor skulle jag anse önskligt, om åtminstone denna kammare ville något närmare ge tillkänna sin åsigt, vare sig den vill bygga försäkringen på ansvarspligt eller obligatorisk försäkringspligt med inrättande af en riksförsäkringsanstalt.

För närvarande skall jag tillåta mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet m. m.

Herr Westerberg: Denna frågas lösning eller icke-lösning kan åstadkommas på tre olika sätt, antingen genom att kammaren afslår alla de framställningar, som komma att göras till förmån för arbetare, som råkat i olycka, eller genom att den går in till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande och framläggande för Riksdagen af ett förslag till lag, grundadt på ansvarspligt, eller slutligen, att den anhåller om ett förslag, grundadt på riks-försäkringspligt. Då jag för min del tror, att frågan lättast löses, derest man bifaller hvad utskottet föreslagit, ber jag att få instämma med dem, som yrkat, att utskottets förslag må af kammaren tagas under ompröfning.

(Forts.)

Herr Olsson i Ättersta: Jag hörde temligen uppmärksamt på, hvad herr Herslow anförde i frågan, och fann, att hans yrkande och utskottets tycktes vara temligen lika. De röra båda blott ett uttalande om principer för arbetareförsäkringen, men hans yrkande var dock så till vida bestämdare formuleradt, som det afser, att Riksdagen skulle begära att Kongl. Maj:t till nästa riksdag skulle framlägga förslag i frågan. Utskottet deremot säger, att om och när en sådan lag må anses af behovet påkallad, utskottet nu velat angifva den väg och de yttre konturer, enligt hvilka en lag i frågan bör uppbyggas. Under sådana förhållanden anser jag bättre, om kammaren bifaller utskottets förslag, än om den antager herr Herslows. Ty jag tror, mine herrar, att döma af hvad jag samtalsvis erfarit af en stor mängd ledamöter af Riksdagen, att Riksdagens medlemmar ännu icke äro så deciderade i frågan, som de borde vara, derest något skall göras i den ena eller andra riktningen. Frågan behöfver så att säga ligga till sig ännu, innan kammaren torde komma att begära, att till nästa riksdag ett förslag skall framläggas, ty ett sådant förslag torde blott komma att afslås. Jag anser därför som sagdt lämpligast, att kammaren nu blott bifaller utskottets förslag att *om* och *när* en lagstiftning i frågan behöfves, den bör byggas på ansvarspligtens grundval.

Jag tillåter mig att nu erinra om några ord, som jag yttrade förra gången frågan var före. Jag framhöll då, att man helst borde bygga på en redan befintlig och temligen allmänt använd praxis, och erinrade, att redan nu på frivillighetens väg mer än en tredjedel af de arbetare äro försäkrade, om hvilka det nu här är fråga om att lagstifta. Och det är helt visst både lugnare och tryggare och lättare att fortgå på en redan befintlig väg än att försöka sig på en ny och åtminstone för oss alldeles obekant.

Herr Hamilton har med sin vanliga skicklighet och fyndighet sökt skrämman kammaren och sagt, att den genom att antaga utskottets förslag skulle uttala sig för ett detaljeradt förslag, hvars följder man knappt kan ana. Jag tror dock icke det är så farligt. Det är

Ang. förslag
till lag om försäkring
för olycksfall i arbete
m. m.
(Forts.)

blott i sjelfva principfrågan, om lagstiftningen skall byggas på ansvarspligt eller på försäkringspligt, som kammaren i så fall uttalar sig; och det är dock af vigt, att kammaren för regeringen, som efter all sannolikhet förr eller senare återkommer med förslag i frågan, uttalar sig för endera af dessa principer.

Jag vill därför för min del bestämdt yrka bifall till utskottets förslag och tror, att det är försigtigare att antaga detta än det af herr Herslow framlagda.

Herr Herslow: Jag vill blott säga några ord såsom svar på den nästföregående ärade talarens yttrande. Jag har icke sagt, icke begärt, att regeringen ovillkorligen till nästa riksdag skall afgifva förslag i ämnet. Jag har sagt: till *en* kommande riksdag.

Skilnaden mellan det yrkande utskottet gör och det jag tillåtit mig framställa, är den att jag blott uttalat principen, den allmänna grundprincipen i det lagförslag jag skulle önska att från regeringen mottaga. Jag är icke med om att fastslå de ganska preciserade bestämmelser, som i utskottets betänkande under alla dessa »att», »att» förekomma. Jag vet sålunda icke, om det är lämpligt att låta postsparbanken ingå som länk i detta system. Jag vet icke, om det är lämpligt att etablera olika skadeersättning för kroppsskador allt, efter som de träffa män eller qvinnor. Jag vet icke, om det är det ringaste lämpligt, att åt enskilda inrättningar staten lemnar anslag etc. Allt det der bör kammaren, synes det mig, icke opröfvadt fastslå; men detta skulle ske genom antagande af utskottets förslag.

»Vi kunna gå», sade en föregående talare, »tre vägar». Det är sant. Vi kunna göra som Första Kammaren: blott säga nej, afslå till höger och venster. Men det svaret kommer icke att uppfattas af alla dem, som äro varmt intresserade för denna sak, annorlunda än så: »Vi vilja i sjelfva verket icke hafva med denna sak något att göra. Det var en idé vi följde med på, instämde i, hurrade för. Men så snart det kommer till förverkligande, kasta vi alltsammans i papperskorgen». Det är icke det svar, jag önskade att Andra Kammaren skulle gifva.

Vi hafva fått ett förslag, väl utarbetadt, från Kongl. Maj:t. Detta går den andra vägen. Det förefaller mig — och jag har försökt att någorlunda sondera stämningen inom Riksdagen — som om vi icke skulle vara benägna, icke på några villkor benägna, att acceptera det förslaget. Det ligger för långt från vår rättsuppfattning för närvarande. Det är därför jag hemställer, att vi måtte få ett annat förslag, grundadt på en princip, som är mindre främmande för vår lagstiftning, ja som vår lagstiftning redan delvis accepterat. Få vi ett sådant förslag utarbetadt, så få vi i sin ordning pröfva den vägen. Kanske komma vi, i valet mellan båda, till slut tillbaka till försäkringspligten, till det ursprungliga, nu framlagda förslaget. Eller — kanske komma vi dit på en historisk utvecklings väg, så att vi först

taga en lag, grundad på ausvarspligt, men sedan visar det sig, att denna ansvarspligt icke kan fyllas af en stor del ansvarspligtige, utan derigenom att de skaffa sig garanti för sitt ansvar genom att öfverflytta sin skyldighet på försäkringsinrättningar. Det kan då hända, att dessa befinnas olämpligare, dyrare eller mindre vederhäftiga än man önskat. Så ersätter man dem med en försäkringsinrättning, i hvilken staten sjelf är garant. Dit kunna vi komma. Men jag tror icke, att vi böra komma dit med ett steg, i ett hopp — ty ett hopp vore det. Det är därför — för att icke afbryta, icke tvärt säga nej till ett steg i en rigtning, som vi dock erkänt vara berättigad, vi borde försöka denna närmare liggande, enklare, billigare väg.

Ang. förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Herr *O. B. Olsson* instämde häruti.

Herr Hederstierna: Med anledning af de yrkanden som gjorts om bifall till utskottets förslag och särskildt det yrkande som af herr Herslow framstälts, afseende en anhållan hos Kongl. Maj:t om utarbetande af en lagstiftning, grundad på annan princip än den af Kongl. Maj:t nu föreslagna, har jag ånyo begärt ordet för att erinra kammaren om den vid föregående tillfälle, då detta ärende föredrogs, förda diskussionen, hvilken visade, huru olika meningarna voro om den grund, på hvilken ifrågavarande lagstiftning borde byggas, och hvarvid af åtskilliga talare, äfven af mig, framhölls, att försäkringsplikten hade åtskilliga företräden framför ansvarsplikten. Men då Första Kammaren redan afslagit Kongl. Maj:ts proposition och här således icke kan vara fråga om något riksdagsbeslut i denna fråga utan endast en opinionsyttring från denna kammare, så vore det väl mycket oegentligt att väcka till lif denna strid ånyo, då man icke derpå kan bygga något bestämdt beslut. Bäst vinna vi målet, om vi förklara oss för närvarande icke kunna antaga Kongl. Maj:ts proposition. Vi hafva dermed icke afslagit, utan blott uppskjutit frågan. Vi hafva icke ingått i någon pröfning om vare sig den ena eller den andra grundvalen för den blifvande lagstiftningen. Vi böra icke göra det. Vi kunna det bestämdt icke enligt de grundsatser herr Herslow uttalat. Ty man kan icke bedöma konsekvenserna af en utsträckning af 1886 års lag till öfriga näringar. Vi äro icke ens i tillfälle att pröfva konsekvenserna af Kongl. Maj:ts proposition, då ärendet icke blifvit inom utskottet beredt. Det torde därför vara bäst, om kammaren besluter i öfverensstämmelse med reservationen och förklarar sig icke för närvarande kunna antaga Kongl. Maj:ts proposition.

I detta yttrande instämde herrar *Bülow*, *Gust. Ericsson* från Stockholm, *Wavrinsky* och *Palm*.

Herr Petersson i Boestad: Jag skall yrka afslag på så väl Kongl. Maj:ts som utskottets förslag af det skäl, att jag anser det

Ang. förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

goda ändamålet bäst främjas genom arbetsgifvares och arbetares eget initiativ och samverkan i denna fråga, utan att lagstiftningen träder emellan, hvilket lätt kan leda till svåra förvecklingar. Jag tror, att vi icke böra ingripa för djupt i förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare. Det är frågor, som icke ännu äro så utredda, att vi helt framt kunna lagstifta derom. Jag tror, att våra arbetsgifvare i landet icke skulle tacka oss därför, utan tvärt om blifva missnöjda. Det kunde blifva ett band för dem; man kunde komma in i svårigheter, der man med knapp nöd kunde reda sig. Och jag tror mig härvid föra så väl arbetsgifvarnes och fabrikanternas som de klokt och sundt tänkande arbetarnes talan i denna fråga. Det ligger många öfverdrifter i vår tids förhållanden. Man tror, att man skall kunna göra nytta, der man gör skada mången gång.

Då jag således anser, att frågan mycket väl tål att tänka på och, så att säga, »ligga till sig», skall jag yrka afslag på så väl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan.

Herr Fjällbäck: Man har enligt min åsigt sökt göra denna fråga större än hvad den i sjelfva verket är. Förslaget vännar hafva byggt för stora förhoppningar på det samma. Man får höra i medkammaren, att detta skulle vara ett sätt att gifva arbetarne rättvisa, så att de skulle till och med efter detta afstå från fordran på allmän rösträtt och dylika reformer. Detta tror jag dock icke är frågans innebörd. Jag tror, att det är helt enkelt en fattigvårdsfråga, en fråga för kommunerna. För närvarande bära kommunerna bördan och måste bära den. Om efter ett olycksfall en arbetare eller hans familj kommit i den ställningen, att de icke kunna försörja sig sjelfva, är det ju kommunen som måste taga hand om dem; men är det kommunen som skall sörja för dem, så är detta i sjelfva verket de skattskyldige inom kommunen; det är dervid de stora skattdragarne, de förmögna, som drabbas mest. Nu skulle denna börda aflyftas från kommunerna och så att säga kastas tillbaka på arbetare och arbetsgifvare. Hvilken af dessa båda parter slutligen skall bära den, derom tvistar man. Jag skall icke gifva mig in på den tvisten. Men faktiskt skulle dock förhållandet blifva det, att kommunen skulle slippa den risk, som den nu får bära. Om en stor fabrik upprättas i en kommun, är det verklig riskabelt för kommunen. Det är klart, att fabriker sådana som Horndals, som äro belägna i en liten kommun, kunna blifva ganska stora bördor för densamma.

Hvad beträffar ansvarspligten, så har äfven den sina olägenheter, hufvudsakligen derigenom att den skulle blifva så stor för vissa små yrkesidkare, att de aldrig skulle kunna bära det ansvaret. Om en olycka träffade en liten yrkesidkare eller fabriksidkare, t. ex. en som har ett tegelbruk på landet, som drifves i liten skala, så skulle ansvaret kunna blifva rent af ruinerande. Då måste försäkringspligten ovilkorligen läggas till ansvarspligten. Då jag varit öfvertygad derom,

har jag — trots det att jag icke har så stora förhoppningar som många andra om försäkringspligten — dock varit med om att tillstyrka densamma inom utskottet. Nu har emellertid frågan fallit i medkammaren. Här återstår således icke annat än att göra ett uttalande. Jag ber dervid att få instämma med herr Hederstierna.

Ang. förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Herr Herslow nämnde att staten skulle komma in på en ny bana och blifva ett slags ledande försyn för arbetarne. Men om staten skulle i någon mån bidraga till att sörja för arbetarnes lif och lemmar vid olycksfall, så vore det väl icke farligare än då staten uppträder såsom förmyndare för sina bäst aflönade embets- och tjenstemän. Staten litar nemligen icke på att dessa embets- och tjenstemän under sin helsas och ungdoms dagar skola spara för att kunna möta en bekymmerfri ålderdom, utan staten förser dem därför med pension. Men om en arbetare midt i sin ungdoms och sin krafts dagar skulle blifva beröfvad sitt enda kapital, sin arbetsförmåga, så kan jag ej se något ondt i att staten träder hjälpaude emellan. Det är bättre att staten bär dessa bördor, än att de skola fördelas på små kommuner och enskilda individer, som hafva betydligt svårare att bära dem än staten har.

Herr Swartling: Då jag, när denna fråga förra gången var före i kammaren, deltog i yrkandet om återremiss af ärendet, gjorde jag det under förhoppning, att utskottet skulle ingå i närmare pröfning af det kongl. förslaget. Då emellertid så icke skett, och jag för min del icke kan godkänna de principer, som af utskottet blifvit uttalade, ber jag att få yrka afslag så väl å utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts proposition och den af herr Hedin i ämnet väckta motionen.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats: 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) afslag derå och bifall till herr Hederstiernas m. fl:s reservation; 3:o) afslag å såväl utskottets hemställan som å Kongl. Maj:ts proposition och herr Hedins motion; samt 4:o) bifall till herr Herslows under öfverläggningen framställda förslag. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till herr Hederstiernas m. fl:s reservation. Votering blef då begärd. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog herr talmannen ånyo de öfriga yrkandena, af hvilka det som afsåg rent afslag nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men äfven om kontrapositionen äskades votering. Herr talmannen förnyade då propositionerna på de yrkanden som återstodo, hvarpå herr talmannen förklarade, att, enligt hans uppfattning af de nu afgifna svaren, de fleste af kammarens ledamöter önskade, att till kontraposition i den blifvande voteringen om kontraposition för hufvudvoteringen måtte antagas yrkandet om bifall till herr Herslows förslag. Då lik-

väl än ytterligare votering begärdes, uppsattes nu en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition för hufvudvoteringen antager det af herr Herslow framställda yrkandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit andra särskilda utskottets i utlåtandet n:o 3 gjorda hemställan.

Sedan denna proposition efter dess uppläsning för kammaren blifvit godkänd och anslagen, företogs enligt densamma omröstning; och afgäfvos dervid 79 ja och 95 nej.

I följd af denna utgång af voteringen skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om afslag å såväl särskilda utskottets förslag till beslut i ämnet som å Kongl. Maj:ts proposition och herr Hedins motion, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till utskottets förslag.

Den votering, som anställdes enligt denna proposition, utföll med 112 ja mot 61 nej. I enlighet med kammarens sålunda fattade beslut blef nu för hufvudvoteringen uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å andra särskilda utskottets hemställan i utlåtandet n:o 3, bifaller den af herr Hederstierna m. fl. afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit såväl utskottets förslag till beslut i frågan som Kongl. Maj:ts proposition och herr Hedins motion.

I hufvudvoteringen röstade 105 ledamöter ja och 86 nej; i följd hvaraf kammaren i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit herr Hederstiernas m. fl:s reservation.

§ 5.

Slutligen föredrogs särskilda utskottets n:o 2 utlåtande n:o 3 (i samlingen n:o 4) i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner med förslag till lag om sjukkassor samt angående anvisande af medel till sjukkasseväsendets befrämjande. *Ang. förslag till lag om sjukkassor m. m.*

Sedan Kongl. Maj:t i afgifven proposition n:o 24 föreslagit Riksdagen att antaga ett den kongl. propositionen bilagdt förslag till lag om sjukkassor, hemställde utskottet under *punkten 1*,

att Riksdagen måtte, med förklarande att det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till lag om sjukkassor icke kunnat i oförändradt skick antagas, för sin del antaga ett inom utskottet uppgjort förslag till lag i ämnet.

§ 1 i utskottets förslag

Godkändes.

För § 2 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

Ansökan om registrering göres af sjukkassans styrelse för Stockholm hos öfverståhållareembetet, för annan stad hos magistraten eller, der sådan ej finnes, hos vederbörande stadsstyrelse, och för landsbygden hos konungens befallningshafvande.

Ansökningen, hvilken må till *registreringsmyndigheten* insändas i betaldt bref med allmänna posten, skall åtföljas af två till riktigheten styrkta exemplar af kassans stadgar, samt af protokoll vid sammanträde, der stadgarne antagits och styrelsen blifvit utsedd.

Efter föredragning häraf begärdes ordet af

Herr greve Hamilton, som yttrade: Sedan utskottet afstyrkt Kongl. Maj:ts proposition om inrättande af en riksförsäkringsanstalt, var det naturligtvis nödvändigt att se sig om efter en annan registreringsmyndighet. Utskottet har tänkt sig, att man dertill skulle använda samma myndigheter, som hafva hand om inregistrering af

*Ang. förslag
till lag om sjuk-
kassor m. m.*

(Forts.)

firma och procura, och har utskottet därför hemtat nu föredragna bestämmelse ur firmalagen. Vid frågans behandling inom Första Kammaren har emellertid anmärkts, att om också de myndigheter, som handlägga inregistrering af firma, i allmänhet lämpligen kunna hafva om hand äfven denna registrering. så bör man dock göra ett undantag för städer, hvilka lyda under landsrätt. Dessa städers styrelser äro nemligen så sammansatta, att man ansett sig icke lämpligen åt dem kunna anförtro en så pass omfattande och ansvarsfull pröfning, som i detta lagförslag ifrågasättes, en pröfning som förutsätter kunskap icke blott om denna lags innehåll utan ock författningskunskap i allmänhet. Likaså har man icke åt dessa stadsstyrelser velat öfverlemna fattandet af sådana beslut, som i 13 § omförmälas, det vill säga om upphörande af kassans egenskap af registrerad. Derför har Första Kammaren antagit paragrafen med den förändring, att med afseende å stad, som lyder under landsrätt, anmälan skulle ske hos konungens befallningshafvande. Jag hemställer, att denna kammare äfven måtte antaga denna af Första Kammaren beslutade lydelse af paragrafen, då densammas första moment skulle blifva så lydande: »§ 2. Anmälan om registrering göres af sjukkassans styrelse å landet, hvar till i denna lag jemväl hänföres stad lydande under landsrätt, hos konungens befallningshafvande, i Stockholm hos öfverståthållarembetet samt i rikets öfriga städer hos magistraten.»

Vidare anfördes ej. Med bifall till herr grefve Hamiltons hemställan beslöt kammaren godkänna paragrafen med den ändring, att första stycket skulle erhålla följande lydelse:

»Ansökan om registrering göres af sjukkassans styrelse å landet, hvar till i denna lag jemväl hänföres stad lydande under landsrätt, hos konungens befallningshafvande, i Stockholm hos öfverståthållarembetet samt i rikets öfriga städer hos magistraten.»

§§ 3—7.

Godkändes.

§ 8 var så lydande: *Vidtages ändring i registrerad sjukkassas stadgar, skall sådan ofördröjligen hos registreringsmyndigheten anmälas. Beslutad ändring eger icke giltighet med mindre den varder af registreringsmyndigheten befunnen med denna lag öfverensstämma.*

Registreringsmyndighetens beslut i fråga, som i denna paragraf afses, skall tillställas sjukkassans styrelse i enahanda ordning, som i § 3 är stadgad.

Herr grefve Hamilton anförde: Äfven denna paragraf har i Första Kammaren blifvit något ändrad. Man har nemligen der påpekat, att paragrafens lydelse, sådan den af utskottet föreslagits, icke står i full öfverensstämmelse med § 3, och har därför gifvit slutet

af paragrafens första moment följande lydelse: »Beslutad ändring eger icke giltighet med mindre registreringsmyndigheten förklarar den icke stå i strid med denna lag eller annan lag eller författning». Jag hemställer att Andra Kammaren måtte antaga denna förändrade lydelse.

Ang. förslag till lag om sjuk-kassor m. m.

(Forts.)

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen med den ändring, att andra punkten i första stycket erhöll följande lydelse:

»Beslutad ändring eger icke giltighet med mindre registreringsmyndigheten förklarar den icke stå i strid med denna lag eller annan lag eller författning».

§§ 9—14.

Godkändes.

§ 15 var enligt utskottets förslag af följande lydelse: Den, som är missnöjd med *registreringsmyndighetens* beslut i fråga, som i 3, 8 eller 13 § omförmäles, äger att vid talans förlust sist innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag deröfver anföra besvär hos konungens befallningshafvande, om beslutet meddelats af magistrat eller stadsstyrelse, och hos konungen mot öfverståthållare-embetets eller konungens befallningshafvandens beslut.

Herr grefve Hamilton erhöll ånyo ordet och yttrade: I öfverensstämmelse med de beträffande §§ 2 och 8 fattade beslut har Första Kammaren godkänt § 15 af utskottets förslag med den förändring, att de å nionde raden förekommande orden »eller stadsstyrelse» uteslutits. Jag vill därför nu hemställa, att äfven Andra Kammaren måtte godkänna § 15 med uteslutande af dessa två ord.

Kammaren godkände paragrafen med den ändring, att orden »eller stadsstyrelse» uteslötos.

§ 16, slutmeningen och rubriken

Godkändes.

Utskottets *hemställan* förklarades besvarad genom kammarens i ämnet redan fattade beslut.

I punkten 2 hemställde utskottet:

att Riksdagen måtte medgifva, att Kongl. Maj:t må för 1892 använda det till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under vilkor:

*Ang. förslag
till lag om sjuk-
kassor m. m.*

(Forts.)

1:o. sjukkassan skall vara hos vederbörande myndighet registrerad i enlighet med lagen om sjukkassor;

2:o. sjukkassan skall under föregående år haft egna inkomster uppgående till minst tre gånger det begärda förvaltningsbidragets belopp;

3:o. förvaltningsbidraget skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspligtiga medlemmar, sjukkassan under näst-föregående året städse haft,

med 1 krona för hvarje medlem till och med 50,

med 50 öre för hvarje medlem derutöfver till och med 250, samt

med 25 öre för hvarje medlem derutöfver,

dock ej för något år med sammanlagdt högre belopp än 300 kronor; och

dels till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Olsson från Stockholm: Jag kan icke annat än beklaga, om, efter de beslut, som nyss fattats af kammaren, den nu skulle anslå så små belopp, som utskottet här föreslagit, till understödjande af så viktiga anstalter som sjukkassor. Jag anser nemligen, att de bidrag, som nu föreslås att utgå från statens sida, äro allt för ringa för att göra det gagn, som dermed afses. Om man följer med förhandlingarna, skall man finna att, när det är fråga om statsutgifter, säger statsutskottet i vissa fall, att det icke finnes några medel disponibla för ändamålet, och i andra fall, såsom nyss då det var fråga om införande af progressiv arfskatt, att statskassan icke har behof af större inkomster.

Jag har nu endast velat påpeka, att, enligt min åsigt, äro de af utskottet i förevarande fall anvisade medel alldeles otillräckliga för sitt ändamål, men jag har f. n. icke något yrkande att framställa.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Herr Sven Nilsson begärde ordet och yttrade: På samma skäl, som jag under kammarens senaste plenum yrkat förändring i föredragningslistan, hemställer jag nu, att kammaren måtte besluta att det å dagens föredragningslista under n:o 3 uppförda ärende måtte sättas främst bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan för nästa plenum samt ock att dernäst måtte uppföras ärendena under nis 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9 och 10 i den ordning, de nu blifvit uppräknade.

Denna hemställan bifölls.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial n:o 68, med förslag till voteringspropositioner i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om pensioner åt t. f. presidenten *C. F. Wærn*, kammarskrifvarne *G. A. Lindberg* och *M. Lund*, föreståndaren för landtbruksinstitutet vid Ultuna *F. G. Norström* och föreståndaren för institutets agrikulturkemiska försöksanstalt m. m. *H. A. von Post*;

sammansatta stats- och lagutskottets memorial, n:o 9, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om vissa punkter i utskottets utlåtande (n:o 4) angående särskilda rörande folkskolelärorepersonalens aflöningsförhållanden väckta motioner;

lagutskottets memorial n:o 47, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af det i utskottets utlåtande n:o 31 afgifna förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; samt

Första Kammarens protokollsutdrag:

n:o 237, med delgifning af bemälda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12, i anledning af herr *O. M. Björnstjernas* motion om förebyggande af samvetstvång från vigselförrättares eller själasörjares sida med hänsyn till den lära, hvari barn, födda uti äktenskap mellan olika trosbekännare, skola uppfostras; och

n:o 240, innefattande delgifning af bemälda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 15, i anledning af återremiss till utskottet af dess utlåtande n:o 1 i anledning af herr *P. M. Söderbergs* motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående möjligheten att bereda tillfälle för mindre bemedlade att bilda egna jordbruk.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 8.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen, n:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hvad i vissa fall bör iakttagas, då byggnad uppförts utöfver tomtgräns.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 8,55 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.